

รางวัล : กรณีศึกษารางวัลอาชีพ ตำบลห้วยใหญ่ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

นางสาวปิ่นเกศ วัชรปาน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-0219-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RAMWONG : A CASE STUDY OF PROFESSIONAL THAI FOLK
DANCE TROUPE IN TAMBON HUAY YAI,
BANG LAMUNG DISTRICT, CHON BURI PROVINCE

Miss Pinkes Vajrapana

A Thesis Submitted in Partial fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Thai Dance

Department of Dance

Faculty of Fine and Applied Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-0219-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์

รางวัล : กรณีศึกษา รางวัลอาชีพ ตำบลหน่วยใหญ่ อำเภอบางละมุง
จังหวัดชลบุรี

โดย

นางสาวปิ่นเกศ วัชรปวง

สาขาวิชา

นาฏยศิลป์ไทย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์มาลินี อาชายุทธการ

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้มหาวิทยาลัยอนุมัติวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(อาจารย์จรรยา นง แสงวิเชียร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล วิรุฬห์รักษ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์มาลินี อาชายุทธการ)

..... กรรมการ
(อาจารย์สถาพร สันทอง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมรา กล้าเจริญ)

ปกเกิด วัชรปาดน : รำวง : กรณีศึกษารำวงอาชีพ ตำบลห้วยใหญ่ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
(RUMWONG : A CASE STUDY OF PROFESSIONAL THAI FOLK DANCE TROUPE IN TAMBON
HUAY YAI, BANG LAMUNG DISTRICT, CHON BURI PROVINCE)

อ. ที่ปรึกษา : อ.มาลินี อาชายุทธการ ; 240 หน้า. ISBN 974-13-0219-3

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มาของรำวงในประเทศไทย และศึกษารำวงอาชีพ ต.ห้วยใหญ่ อ.
บางละมุง จ.ชลบุรี ในด้านประวัติ องค์ประกอบการแสดง วิธีแสดง ตั้งแต่พ.ศ. 2504-2521 โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
ของ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ หัวหน้าคณะ
ผู้แสดง นักดนตรี และผู้เคยเห็นการแสดงรำวงอาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า รำวงมีการพัฒนาการมาจากกรรรำของชุมชนท้องถิ่น ในการรำประกอบพิธีกรรม และ
การรำเพื่อความสนุกสนานของชายหญิง เช่น รำโทนของชาวไทยโคราช เป็นรำวงพื้นบ้านที่เก่าแก่ ในรัฐบาลของจอมพลป.
พิบูลสงครามสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 นำรำโทนมาปรับปรุงและเรียกว่า รำวงมาตรฐาน โดยใช้รำวงเพื่อการสร้างชาติ นอก
จากรำวงมาตรฐานเติบโตในสังคมเมืองควบคู่กับการเดินลีลาศ ตามงานสโมสร รำวงของรัฐบาลยุติลง แต่เกิดการพัฒนามาขึ้น
ในสังคมท้องถิ่น และทำให้เกิดเป็นอาชีพ พบว่ามี 2 แนวคือ รำวงประกอบบท และรำวงอาชีพ

รำวงอาชีพ มีรูปแบบการแสดงที่เหมือนกันทั่วประเทศ เป็นรำวงเพื่อการค้า ผู้แสดงเป็นหญิงรับจ้างรำกับลูก
ค้าผู้ชายบนเวทีไม้ยกพื้นปูบมถึงน้ำมัน วงดนตรีใช้วงชาโดว์ซึ่งเป็นวงดนตรีสากล มีการขายบัตรเป็นรอบ ปัจจุบันรำวงอาชีพ
พบว่ามี 5 คณะใน ต.ห้วยใหญ่ ที่ยังคงเหลืออยู่ และแสดงในช่วงพ.ศ.2504-2521 จากนั้นถูกห้ามแสดงตามพระราชบัญญัติ
พ.ศ.2528 เนื่องจากเกิดการทะเลาะวิวาทอาจทำให้เกิดอันตรายได้ ทำให้รำวงอาชีพลดน้อยลง วิธีแสดงมี 4 ส่วนคือ 1.การ
บูชาครู 2.การรำไหว้ครู 3.การเดินเข้าจังหวะ 4.การรำเข้าจังหวะ การบูชาครู เป็นการบูชาด้วยเครื่องบูชา ซึ่งน่าจะได้รับอิทธิ
ผลจากการประกอบพิธีกรรมในละครไทยแต่เดิม การรำไหว้ครูพบว่า ลักษณะการรำเป็นท่ารำไทยมาตรฐาน 7 ท่า และการรำ
ใช้บท ประกอบกับท่ารำที่คิดใหม่ 7 ท่า การใช้ท่ารำอยู่ช่วงกลางลำตัว ไม่เรียงลำดับท่า หันหน้ารำด้านหน้าด้านเดียว โยกตัว
ตลอดเพลง การเดินเข้าจังหวะมี 32 จังหวะ แบ่งเป็น การเดินเข้าจังหวะตามแบบสากล 21 จังหวะ และการรำเข้าจังหวะใน
จังหวะที่เกิดในประเทศ 11 จังหวะ เป็นการผสมระหว่างท่ารำไทยกับการก้าวเท้าตามจังหวะสากล ที่ผู้แสดงเป็นผู้คิดใหม่จาก
เพลงที่นิยมและจากการแสดงต่างๆเป็นท่าเฉพาะที่เข้าใจกันในกลุ่มคณะ

รำวงอาชีพต.ห้วยใหญ่ อ.บางละมุง จ.ชลบุรี ทั้ง 5 คณะ ปัจจุบันไม่มีเป็นอาชีพ ซึ่งมีการจัดแสดงเป็นบางครั้ง
ตามเทศกาล หรือเป็นการสาธิตเท่านั้น รำวงแม้ว่าจะเสื่อมไป แต่ในทางกลับกันปรากฏว่ามีสอนในหลักสูตรประถมศึกษา
โรงเรียนสอนลีลาศ และการจัดลีลาศทุกแห่งโดยมีรำวงเป็นสิ่งบันเทิงร่วมกัน เป็นที่ยอมรับว่าเป็นศิลปะประจำชาติอย่างหนึ่ง
เพื่ออวดชาวต่างชาติ รำวงเป็นนาฏศิลป์ที่คนไทยคุ้นเคยมาเป็นเวลาหลายร้อยปี มีการพัฒนามาโดยตลอดจนเป็นที่ยอมรับ
โดยปริยายอย่างหนึ่งว่าเป็นศิลปะวัฒนธรรมของชาติสมควรที่จะรักษาและสืบทอดต่อไป

ภาควิชา .....นาฏศิลป์.....
สาขาวิชา .....นาฏศิลป์ไทย.....
ปีการศึกษา.....2543.....

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4186557735 : MAJOR THAI CLASSICAL DANCE

KEYWORD: RUMWONG: A CASE STUDY OF PROFESSIONAL THAI FOLK DANCE TROUPE
IN TAMBON HUAY YAI, BANG LAMUNG DISTRICT, CHON BURI PROVINCE
PINKES VAJRAPANA: Rumwong: A Case Study of Professional Thai Folk Dance
Troupe in Tambon Huay Yai, Bang Lamung District, Chon Buri Province Thesis
Advisor : Malinee Archayuttakan, 240 pages ISBN 974-13-0219-3

The objective of this study is to find out the commencement of Rumwong in Thailand and also to study of the professional Rumwong at Tambon Huay Yai, Banglamung District, Chonburi Province on its history, main acting elements and performance method from B.E. 2504 – 2521. The research methodology is based upon the concerned documents, interview of the dramatic art specialist, chief of the troupe, actresses, musician and those who used to participate in Rumwong.

Result of the research found that, Rumwong has been developed from the dance and sing of local community on their worship and entertainment e.g. Rumtone of Thai Korat, the former local dance of Rumwong. In the former Government of Priminister General P. Piboonsongkram during the world war II, Rumtone was modified as "Official Rumwong" (Rumwong Matrathan) and used for nation constitution. Rumwong was expanded into urban society together with rhythmic dance in the social banquet. Official Rumwong was faded away but there was developed in rural societies and become as an occupation. There were two different categories, Rumwong Prakorb-bot and professional.

Professional Rumwong have similar acting style all over the country. Rumwong was performed as commercial, actresses were employed by clients to dance with on the lumber stage set over the barrels. Music played by a string combo band and ticket selling in round. These days, there are only 5 Rumwong troupes in Tambon Huay Yai existed which performed during B.E. 2504 - 2521 and was banned by law issued in B.E. 2528 to cease the quarrel caused decrease of professional Rumwong. There are 4 sections of Rumwong, 1. Pray for teacher 2. Dance to pay respect to the teacher 3. Step beat 4. Step dance. Pray for teacher using the offerings that should be influenced from the previous Thai drama. Dance to pay respect to the teacher has 7 settings similar to the standard Thai classical dance including 7 new design settings. The dance performed by central body, not in sequence, face out and roll body through out the song. There are 32 step beats, 21 steps of international and 11 steps of local created from mixing the Thai classical dance and foot step of international dance by those dancers grounded from famous songs and shows particularly known among their group.

The 5 troupes of professional Rumwong at Tambon Huay Yai, Banglamung District, Chonburi Province do not take as their occupations. They will hold Rumwong occasionally or for demonstration. Although Rumwong has been declined, there is still in the official lesson of primary school and being taught in dancing school. All banquet party will have Rumwong together with the rhythmic dance as one of an entertainment. It is accepted that, Rumwong is one of the Thai nation art that can be shown to the foreigners. Rumwong is the classical art that all Thai's are familiar with for hundreds year. There are periodically developments and gradually accepted as one of the nation art that should be maintained and carried on.

Department   Dance

Field of study   Thai Classical Dance

Academic Year   2000

Student's signature .....

Advisor's signature .....

Co-advisor's signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคคลหลายท่านได้ให้ความรู้ทางวิชาการ ให้คำปรึกษา และสละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำ พร้อมทั้งเสนอข้อคิดเห็น อันได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ อาจารย์สถาพร สนทของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมรวิภา กล้าเจริญ อาจารย์สวภา เวชสุรักษ์ อาจารย์มาลินี อาชายุทธการ

ขอขอบพระคุณศิลปินรางวัลอาชีพทั้ง 4 คนะ ได้แก่ นางพยม มิ่งชื่น นายอำนาจ มิ่งชื่น นางวิชา โพธิ์สัตย์ นางประกอบ ยิ่งรักษา นางเตือนใจ บุญเจือ นางสมนึก เปี่ยมเบ็ญ นางสุนัน ศรีสุโข นายท้วม ห้วยใหญ่ นางรัตนา ห้วยใหญ่ นางบังอร คำพา นางวิจิตร คำพา นางวิจิต คำพา และศิลปินรางวัลอาชีพคนอื่นๆ ที่ไม่ได้เอ่ยนาม ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลโดยให้สัมภาษณ์บันทึกภาพ ท่ารำ อย่างไม่ปิดบังข้อมูล

ขอขอบพระคุณเพื่อนร่วมชั้นเรียนพี่และน้องร่วมคณะทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือเรื่อง การเรียน และคอยให้กำลังใจเสมอมา

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และร.ต.อ.รัชพงศ์ อาจแก้ว ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนทุนทรัพย์ในการศึกษา

สุดท้ายนี้ งานวิจัยฉบับนี้นับว่าเป็นการศึกษาค้นคว้านาฏศิลป์พื้นบ้านของไทยที่ไม่มีผู้ใดได้รวบรวมขึ้น ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยนี้คงเป็นประโยชน์กับแผ่นดินและผู้ใฝ่รู้ด้านนาฏศิลป์ของไทย เป็นแนวทางในการศึกษาในโอกาสต่อไป

ปีนเกต วัชรปาดน

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ'	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	5
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
1.6 คำนียามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	8
2 ประวัติรางวัลในประเทศไทย.....	10
2.1 การทำเป็นวงของชุมชนในอดีต.....	10
2.2 รางวัลมาตรฐาน (กรมศิลปากร).....	19
2.3 รางวัลรับจ้าง.....	32
3 รางวัลอาชีพ ตำบลห้วยใหญ่ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี	
3.1 ประวัติคณะรางวัลอาชีพ ตำบลห้วยใหญ่.....	52
อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี.....	52.
3.2 การประกอบธุรกิจ.....	57
3.3 รูปแบบการแสดง.....	67

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่	
4 วิธีแสดง	
4.1 การบูชาครู.....	113
4.2 การรำไหว้ครู.....	115
4.3 การเดินเข้าจังหวะ.....	163.
4.4 การรำเข้าจังหวะ.....	187
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	207
รายการอ้างอิง.....	214
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก การเดินลีลาศ	218
ภาคผนวก ข เพลงลูกทุ่ง.....	233
ภาคผนวก ค บทสัมภาษณ์.....	239
ประวัติผู้เขียน.....	240

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	
แสดงอัตราค่าจ้างแสดงของคณะรํารวงอาชีพ.....	65
ตำบลห้วยใหญ่ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี	

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1	เพลงปรบไก่..... 18
2	รัฐส่งเสริมให้ข้าราชการและประชาชน"รำวง" เป็น เครื่องบันเทิงระหว่างรบ..... 21
3	รำวงมาตรฐาน โดยกรมศิลปากร..... 26
4	รำวงรำมะนาประกอบบท อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท..... 34
5	รำประกอบบท อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์..... 36
6	รำวงประกอบบทโดยวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี..... 40
7	วงดนตรีรำวงอาชีพขณะแสดงใน พ.ศ. 2510..... 69
8	วงดนตรีรำวงอาชีพชุดเล็ก..... 70
9	เครื่องดนตรีประกอบรำวงอาชีพ..... 73
10	เครื่องแต่งกายนักดนตรีรำวงอาชีพ..... 79
11	การแต่งกายผู้หญิงไทย พ.ศ. 2500..... 92
12	การแต่งกายผู้หญิงไทย พ.ศ. 2500..... 93
13	การแต่งกายของรำวงอาชีพ..... 93
14	การแต่งกายของรำวงอาชีพ..... 94
15	เวทีรำวง..... 95
16	เวทีรำวงที่ใช้ถังน้ำมันเป็นฐาน..... 98
17	เวทีรำวงที่ใช้ไม้สร้างเป็นฐาน..... 98
18	ผู้ชนะการประกวดผู้แสดง รางวัลที่ 1 และ 2 ของคณะรำวงส่งเสริมศิลป์..... 106
19	การรำไหว้ครู คณะส่งเสริมศิลป์..... 115
20	บทตัวเรา..... 158
21	บทสิ่งที่..... 158
22	บทมา..... 159
23	บทไป..... 159
24	บทปีก..... 160

สารบัญภาพ (ต่อ)

25	บททาง.....	160
26	ท่าเทพนม.....	160
27	แถวการรำไหว้ครูขณะแสดง.....	203
28	แถวการเดินเข้าจังหวะขณะแสดง.....	203.